

Feasibility of Making Dolls from Iranian Folk Tales with a Sustainable Craft Approach: Based on the Story of Hasan Kachal¹

Flora Ashrafi², Gholamreza Hashemi^{*3}, Hossein Masjedi⁴

Received: 06/12/2024
Accepted: 12/04/2025

Abstract

Folk tales introduce children to moral values and improve children's social skills. Many folk tales, in addition to creating entertainment, have educational aspects and introduce children to different customs and cultures. A doll is one of the best tools for conveying a message, and storytelling with this tool can have a great impact on a child's mind. Today, with the introduction of plastic dolls with western patterns and inappropriate themes, we are witnessing serious damage

* Corresponding Author's E-mail:
gh.hashemi@auil.ac.ir

1. This paper is extracted from MA thesis of the first author under the title of "Designing and Making Dolls Adaptable to Environment Based on Iranian Folk Tales" in Art University of Isfahan.
2. MA of Handicraft, Faculty of Handicraft, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.
<http://www.orcid.org/0009-0001-1300-6706>
3. Assistant Professor of Handicraft, Faculty of Handicraft, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran.
<http://www.orcid.org/0000-0002-5597-1467>
4. Associate Professor of Persian Language and Literature, Payam Nour University, Iran.
<http://www.orcid.org/0000-0003-2106-9667>

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY- NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

to the mental and physical health of children and the destruction of the environment. Doll making based on Iranian folk tales, with a sustainable handicraft approach, can introduce children to the literature and culture of this country in the form of making environmentally friendly dolls, which makes the stories more attractive. Considering the necessity of designing dolls that are in line with Iranian culture and compatible with the environment, the researcher is looking for an answer to the question of how to design dolls with a sustainable handicraft approach based on Iranian folk tales. For this purpose, taking into account the characteristics of the doll, based on the characters of Hassan Kachal's folk tale, it was designed and made with raw materials and sustainable techniques. The dolls were designed and made based on the characters of folktales, with needle felting and wet felting techniques. The results of the research indicate that some characters of folk tales such as Hassan Kachal have the ability to be updated to convey modern concepts. Also, needle felting and wet felting techniques are considered sustainable crafts due to the use of natural fibers, and due to the many capabilities of wool, it is suitable for making different volumes, including dolls.

Keywords: Folk culture; folk tales; doll making; sustainable handicrafts; needle felting.

Background

Nikoei (2022), in his bachelor's thesis titled "Designing a story toy with an approach to interaction between adults and children in age group A (pre-school years) based on the stories of Kalileh and Demneh", considering the educational and interactive toys appropriate to Iranian culture in the Iranian market and the increase in toys lacking cultural identity, without educational function, designed a story toy for children with the participation of adults. Belen Predos-Pena et al.

(۲۰۲۲) in an article titled "Sustainable Handicrafts: Describing the Evolution of a Concept through Bibliometric Analysis and Systematic Literature Review Analysis" have described the bibliometric analysis of ۸۹۴ research articles from the Scopus database on sustainable handicrafts in the ۲۱st century. Khalil Nejad (۲۰۲۱) in an article titled "Investigating the Concepts and Functions of Indigenous Dolls in South Khorasan with Emphasis on the Dutok Doll" has examined the environmentally friendly dolls of Tajmir village as a means of transmitting the customs and traditions of the region to future generations and introducing them to other regions.

Objectives, questions, and hypotheses

By making dolls with a sustainable handicraft approach and based on folk tales, the future generation can be introduced to the valuable literature and culture of this land in the form of making environmentally friendly dolls.

The techniques of embroidery and felting are considered clean methods that respect the environment and are considered sustainable handicrafts.

This research seeks to answer the following question:

How dolls can be designed with a sustainable handicraft approach based on Iranian folk tales?

Main discussion

Folktales are attractive to children because of their special features. These stories help children develop their skills, teach them moral values, and introduce them to the history and culture of Iran. Iranian folktales have the ability to adapt to the current conditions of society and incorporate new educational and training concepts. Therefore, Iranian folktales are suitable sources of inspiration for making dolls. Needle felting and wet felting techniques are sustainable techniques in

which sheep wool is compressed using a special needle and moisture to create the desired volumes. Using these techniques, dolls of various shapes and colors can be made with sheep wool. Considering what has been said, by considering the characteristics of the doll and based on the characters and heroes of folk tales, it is possible to make dolls with a sustainable handicraft approach using needle felting and wet felting techniques that embody the rich culture of our beloved country.

Conclusion

Since storytelling with tools such as dolls makes stories more attractive to children, and considering the inappropriate messages and themes of imported dolls and the environmental problems of today's world, designing and making dolls with a sustainable handicraft approach and inspired by Persian folk tales became the subject of this research. Paying attention to the environment is one of the basic components of sustainable handicrafts; hence, the needle felting technique or needlepoint and wet felting or needle felting were chosen as arts in line with sustainable handicrafts for making dolls. These arts are suitable for making various volumes as clean production methods. Making dolls using needlepoint and needle felting techniques demonstrates the great capabilities of sheep wool for making dolls appropriate for different age groups within the framework of sustainable handicrafts. Sheep wool is a natural, durable and renewable material that does not harm nature. Dolls made with these techniques are not harmful to the child's health while being environmentally friendly, so the dolls made can be a good alternative to plastic dolls. Finally, the importance of each of the features of these dolls was measured by designing a questionnaire. The results showed that for parents, the effect of the doll on the child's physical and mental health and being in line with Iranian culture are very important, which shows that parents' view of dolls as a cultural

Culture and Folk Literature

E-ISSN: 2423-7000

Vol. 13, No.63

August-September 2025

Research Article

commodity has become more serious. According to the results of the questionnaire, from the parents' point of view, compatibility with the environment, having educational and training aspects, and the suitability of the doll for storytelling are also influential factors in choosing a doll. Dolls made based on Iranian folk tales, with a sustainable handicraft approach and using felting and embroidery techniques, in addition to being in line with Iranian culture, do not pose a risk to the physical and mental health of the child and do not harm the environment; as a result, expanding the production of these dolls as sustainable handicrafts can be beneficial in preserving the culture and nature of this region.

دوماهنامه فرهنگ و ادبیات عامه

سال ۱۳، شماره ۶۳، مرداد و شهریور ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه ایرانی

با رویکرد صنایع دستی پایدار^۱

(براساس قصه حسن کچل)

فلورا اشرفی^۲، غلامرضا هاشمی*^۳، حسین مسجدی^۴

(دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۸ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۴)

چکیده

قصه‌های عامه بازتاب فرهنگ هر ملت است که از طریق آن می‌توان به اطلاعاتی ارزشمند دست یافت. این قصه‌ها، کودکان را با ارزش‌های اخلاقی آشنا می‌کند و باعث ارتقای مهارت‌های اجتماعی کودکان می‌شود. بسیاری از قصه‌های عامه، علاوه بر ایجاد سرگرمی، جنبه‌های آموزشی و تربیتی دارد و کودکان را با آداب و رسوم و فرهنگ‌های مختلف آشنا می‌کند. عروسک، یکی از ابزارهای مناسب برای انتقال پیام است و قصه‌گویی با این ابزار می‌تواند تأثیر زیادی در ذهن کودک داشته باشد. امروزه با ورود عروسک‌های پلاستیکی با

---

۱. مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان «طراحی و ساخت عروسک‌های سازگار با محیط زیست بر مبنای داستان‌های عامیانه ایرانی» در دانشگاه هنر اصفهان است.

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد صنایع دستی، دانشکده صنایع دستی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران
<http://www.orcid.org/0009-0001-1300-6706>

۳. استادیار گروه صنایع دستی، دانشکده صنایع دستی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران
*gh.hashemi@au.ac.ir
<http://www.orcid.org/0000-0002-5597-1467>

۴. دانشیار گروه ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، ایران
<http://www.orcid.org/0000-0003-2106-9667>

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

الگوها و مضامین نامناسب غربی، شاهد آسیب‌های جدی به سلامت روانی و جسمی کودکان و تخریب محیط زیست هستیم. با ساخت عروسک بر مبنای قصه‌های عامه ایرانی، با رویکرد صنایع دستی پایدار می‌توان کودکان را با ادبیات و فرهنگ این مرز و بوم در قالب ساخت عروسک‌های دوست‌دار محیط زیست آشنا کرد که موجب جذابیت بیشتر قصه‌ها می‌شود. با توجه به ضرورت پرداختن به طراحی عروسک‌هایی هم‌سو با فرهنگ ایرانی و سازگار با محیط زیست، محققان در پی پاسخ به این پرسش هستند که چگونه می‌توان بر مبنای قصه‌های عامه ایرانی عروسک‌هایی با رویکرد صنایع دستی پایدار، طراحی کرد؟ بدین منظور با در نظر گرفتن ویژگی‌های عروسک، براساس شخصیت‌های قصه عامه حسن کچل، با مواد اولیه و تکنیک‌های پایدار، طراحی و ساخت عروسک‌ها انجام شد. روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش به صورت ترکیبی بوده؛ این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش تجربی است. عروسک‌ها بر مبنای شخصیت‌های قصه‌های عامه، با تکنیک‌های کچه‌دوزی و نمدمالی، طراحی و ساخته شد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که برخی شخصیت‌های قصه‌های عامه نظیر حسن کچل قابلیت به‌روزرسانی برای انتقال مفاهیم امروزی را دارد؛ همچنین تکنیک‌های کچه‌دوزی و نمدمالی به دلیل استفاده از الیاف طبیعی از صنایع دستی پایدار به‌شمار می‌رود و به دلیل قابلیت‌های فراوان پشم، برای ساخت حجم‌های مختلف از جمله عروسک، مناسب است.

واژه‌های کلیدی: فرهنگ عامه، قصه‌های عامه، عروسک‌سازی، صنایع دستی پایدار، کچه‌دوزی.

۱. مقدمه

قصه‌های عامه یکی از گونه‌های کهن ادبیات شفاهی است که بازتاب‌دهندهٔ بینش، تفکر، سبک زندگی و باورهای اقوام پیشین است. راوی و مخاطب این قصه‌ها مردم عادی بودند که محیط پیرامون، زندگی مادی، نیازها، کمبودها، باورها، آلام و آرزوهایشان را با

زوایای واقعی به قصه، متل و ترانه مبدل می‌ساختند. بسیاری از این قصه‌های ارزشمند علاوه بر پرورش خلاقیت کودک دارای مفاهیم اخلاقی و تربیتی است. قصه می‌تواند در آموزش مهارت‌ها و درمان بسیاری از مشکلات و اختلالات روان‌شناختی کودکان تأثیرگذار باشد. همچنین ادبیات یکی از بهترین منابع برای پرورش ذهن و شخصیت کودکان است. عروسک به‌عنوان موجودی دست‌ساز نشان‌دهنده هنر طراحی و آفرینش و در سرشت خود پدیده‌ای هنری است که تأثیر زیبایی‌شناسانه را بر مخاطبان خود در هر کارکردی بر جای می‌گذارد. جوهره هنری، به روز شدن با شرایط اجتماعی، علمی و فلسفی و گستردگی و تنوع مخاطبان، رمز ماندگاری عروسک‌هاست. هیچ کارکرد عروسک به‌طور کامل از بین نمی‌رود و هر زمان کارکرد جدیدی متناسب با شرایط زمان به آن اضافه می‌شود (مسعودی، ۱۳۸۷، ص. ۱۰۴). عروسک صرفاً بازیچه ساده‌ای برای سرگرمی کودک نیست و تأثیرات آن بر روان کودک بسیار عمیق است؛ عروسک به‌عنوان دوست کودک می‌تواند واسطه‌ای بین او، نسل‌ها و فرهنگ‌های مختلف باشد. عروسک برای کودک وسیله‌ای برای شناخت خود و برقراری ارتباط با اطرافیان و واسطه‌ای برای تبادل اندیشه و احساسات بین او و بزرگسالان است. کودک از طریق بازی عروسکی مهارت‌های زندگی را تمرین کرده و دریافت‌های محیطی خود را برای عروسک بازگو می‌کند (کاظمی، ۱۳۹۰، ص. ۷). پرداختن به عروسک، به دلیل تأثیر آن به عنوان یک ابزار فرهنگی بر فرهنگ، اندیشه و شکل‌گیری شخصیت کودکان و در نهایت تأثیر عمیقی که بر جامعه می‌گذارد، حائز اهمیت است. روش زندگی امروزه، وجود تنوع و فراوانی در تعداد و شکل عروسک‌ها میزان نیاز و تولید آن را افزایش می‌دهد. از طرفی انسان مصرف‌گرای امروزی که نظم حاکم بر طبیعت را با زیاده‌خواهی‌های مصرف‌گرایانه خود به هم زده، متوجه آسیب‌هایی شده که به طبیعت

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

وارد کرده، و این آسیب‌ها تهدیدهای جدی برای زندگی نوع بشر و تمام گونه‌های زیستی را فراهم کرده است. این در حالی است که قبل از انقلاب صنعتی قواعد زندگی به گونه‌ای بود که انسان با طبیعت و سایر موجودات تعامل و تعادل داشت. با دقت در قصه‌های عامه و عروسک‌های بومی ایران نیز به تعامل همیشگی انسان با طبیعت و پاسداشت آن پی خواهیم برد. در نتیجه، الهام گرفتن از جنبه‌های مثبت و زیستی آن دوره به حفظ محیط زیست و جلوگیری از آسیب‌های بیشتر بعدی که در صورت تغییر نیافتن شیوه زندگی و تفکر انسان امروزی بر طبیعت وارد می‌شود، کمک خواهد کرد. با توجه به ویژگی تربیتی عروسک، آشنایی کودکان با فرهنگ و ادبیات کهن این مرز و بوم و تخریب زیست محیطی که در دنیای امروز بسیار نگران‌کننده است و با توجه به اینکه پیشینیان ما در حفظ و نگهداری از زیست‌بوم خود همواره کوشا بوده‌اند، محقق در پی پاسخ به این پرسش است که چگونه می‌توان بر مبنای قصه‌های عامه ایرانی عروسک‌هایی با رویکرد صنایع دستی پایدار، طراحی کرد؟ بدین جهت شخصیت‌های قصه عامه حسن کچل برای ساخت عروسک انتخاب شده و با تکنیک‌های کچهدوزی و نمدمالی ساخته شد. تکنیک‌های کچهدوزی و نمدمالی به‌عنوان روش‌هایی پاک، به محیط زیست احترام گذاشته و از صنایع دستی پایدار محسوب می‌شود.

۱-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق

قصه‌های عامه نمایانگر فرهنگ هر ملت است و به‌وسیله آن می‌توان بسیاری از مفاهیم تربیتی و فرهنگی را به کودکان آموزش داد. از طرفی امروزه شاهد افزایش ورود عروسک‌هایی پلاستیکی با الگوهای نامناسب فرهنگ غربی هستیم. با ساخت عروسک با رویکرد صنایع دستی پایدار و بر مبنای قصه‌های عامه، می‌توان نسل آینده را با ادبیات و فرهنگ ارزشمند این مرز و بوم در قالب ساخت عروسک‌های دوست‌دار محیط

زیست آشنا کرد. ساخت این عروسک‌ها می‌تواند افزون بر حفظ آموزه‌های فرهنگی و انتقال آن به نسل بعد، از تأثیرات مخربی جلوگیری کند که عروسک‌های پلاستیکی بر محیط زیست می‌گذارد. اگر به طراحی و ساخت عروسک‌هایی با فرهنگ بومی و سازگار با محیط زیست توجه نشود با ورود عروسک‌های غربی که اکثراً پلاستیکی است و قابلیت بازیافت ندارد و الگو پذیری کودکان از آنها، به تدریج شاهد ازبین رفتن فرهنگ ایرانی و تخریب محیط زیست کشور عزیزمان خواهیم بود.

۲-۱. روش تحقیق

تجزیه و تحلیل این پژوهش، به روش کیفی، به‌عنوان شیوه‌ای مدون برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری‌شده، انجام گرفته است. پژوهش کیفی امکان تعامل با موضوع را به پژوهشگر می‌دهد و برای گردآوری، تحلیل و تفسیر داده‌ها از روش‌های منعطفی استفاده می‌کند. این روش، نمونه‌های مورد مطالعه را از دیدگاهی جامع بررسی می‌کند (حریری، ۱۳۹۰، ص. ۵۵). پژوهش حاضر از نوع کاربردی و به روش تجربی است که سعی شده به صورت خلاقانه بر مبنای قصه‌های عامه ایرانی به طراحی عروسک با رویکرد صنایع دستی پایدار پردازد. تحقیقات کاربردی تحقیقاتی است که نظریه‌ها، قانون‌مندی‌ها، اصول و فنونی را که در تحقیقات پایه تدوین می‌شود برای حل مسائل اجرایی و واقعی به‌کار گیرد و بر کارآمدترین اقدام تأکید دارد (Gay & Dihel, 1992, p.2). روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش به صورت ترکیبی کتابخانه‌ای و میدانی است. پس از مطالعه پیشینه پژوهش به جمع‌آوری و طبقه‌بندی اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن پرداخته شد؛ سپس با توجه به موضوع پژوهش و با درنظر گرفتن یافته‌ها، آثار طراحی و ساخته شد. درنهایت با طرح پرسش‌نامه، نتیجه‌گیری پژوهش انجام شد.

۲. پیشینه تحقیق

نیکویی (۱۴۰۱): در پایان‌نامه کارشناسی خود با عنوان «طراحی اسباب بازی داستانی با رویکرد تعامل بین بزرگسالان و کودکان گروه سنی الف (سال‌های پیش از دبستان) مبتنی بر داستان‌های کلیله و دمنه» با توجه به اسباب‌بازی‌های آموزنده و تعاملی متناسب با فرهنگ ایرانی در بازار ایران و ازدیاد اسباب‌بازی‌های فاقد هویت فرهنگی و بدون کارکرد آموزشی به طراحی اسباب‌بازی داستانی برای کودکان با مشارکت بزرگسالان پرداخته است. ساینی و همکاران (۲۰۲۳) در مقاله‌ای تحت عنوان «آیا اسباب‌بازی‌های سازگار با محیط زیست آینده‌ای دارند؟ یک ارزیابی تجربی از تصمیم‌گیری خریداران اسباب‌بازی سبز» نگرش ۱۷۴ نفر از والدین درمورد خرید اسباب‌بازی‌های سازگار با محیط زیست را بررسی کرده‌اند. بلن پرادوس پنا^۱ و همکاران (۲۰۲۲) در مقاله‌ای با عنوان «صنایع دستی پایدار: توصیف تکامل مفهومی از طریق تجزیه و تحلیل کتاب‌سنجی و مرور ادبیات سیستماتیک تجزیه و تحلیل» کتاب‌سنجی ۸۹۴ مقاله تحقیقاتی از پایگاه داده اسکوپوس، درمورد صنایع دستی پایدار در قرن ۲۱ را بیان کرده است. خلیل‌نژاد (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی مفاهیم و کارکردهای عروسک‌های بومی - محلی خراسان جنوبی با تأکید بر عروسک دوتوک» عروسک‌های سازگار با محیط زیست روستای تاجمیر را به‌عنوان ابزار انتقال آداب و رسوم منطقه به نسل‌های بعد و معرفی آن به سایر مناطق بررسی کرده است. خزاعی (۱۳۹۵) در پایان‌نامه‌ای تحت عنوان «مطالعه فرهنگی صنایع دستی سازگار با محیط زیست روستاهای حومه شهرستان سریشه (با تأکید بر عروسک‌های دست‌ساز زنان)» نقش عروسک‌های سازگار با محیط زیست در بهبود وضعیت جامعه روستایی را بررسی کرده است.

آنچه این پژوهش را از نوشتارهای یادشده متفاوت می‌سازد، الهام از قصه‌های عامه ایرانی برای ساخت عروسک با رویکرد صنایع دستی پایدار است؛ همچنین پیش از این پژوهشی در رابطه با معرفی هنر کچهدوزی به‌عنوان صنایع دستی پایدار انجام نشده است.

۳. ادبیات تحقیق

۳-۱. فرهنگ عامه^۲

یکی از جلوه‌ها و بن‌مایه‌های سازنده فرهنگ، فرهنگ عامه است. فرهنگ مردم یا دانش عوام، مطالعه شیوه جهان‌بینی، روان‌شناسی و اندیشه‌های توده مردم درباره دین، فلسفه، اخلاق، نهادهای اجتماعی، تشریفات و جشن‌ها و ادبیات عامه است (ذوالفقاری، ۱۳۸۸، ص. ۹).

۳-۲. قصه‌های عامه^۳

قصه‌های عامه تجلی‌گاه فرهنگ هر ملتی است و از آرزوها و تخیلات مردم به‌وجود می‌آید. درواقع منشأ این قصه‌ها، باورها و آیین‌های ابتدایی انسان‌هاست (مظفریان، ۱۳۹۱، ص. ۲۱۳). شکل قصه‌های عامه غالباً، ساده و ابتدایی است و زبان نقلی و توضیحی دارد. زبان اغلب آن‌ها نزدیک به زبان محاوره عامه مردم و پر از اصطلاحات، واژه‌ها و ضرب‌المثل‌های عامه است و زبان معمول و رایج زمان در آن‌ها به‌کار گرفته شده است (میرصادقی، ۱۳۹۴، ص. ۳۰).

۳-۳. عروسک‌سازی^۴

عروسک‌سازی، از ده‌ها هزار سال قبل وجود داشته و هنری ماندگار است. عروسک، فیگوری سه‌بعدی است که با مواد مختلف ساخته می‌شود. تکنیک‌های زیادی برای

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... فلورا اشرفی و همکاران
فرایند عروسک‌سازی وجود دارد که این تکنیک‌ها ممکن است نسبت به مواد مورد
استفاده، متفاوت باشد (Lenz, 2004, p. 15).

۴-۳. صنایع دستی پایدار^۵

اصل بسیار مهم در صنایع دستی پایدار، توجه به محیط زیست است؛ صنایع دستی
پایدار یک مدل تولید پاک است که در خود برنامه‌هایی برای اعمال پایه‌های عملیاتی
اقتصاد چرخشی دارد. پس از اهداف توسعه پایدار، صنایع دستی پایدار در نگرانی خود
برای پایداری اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی رشد شدیدی را تجربه کرده و به یک
مدل مولد تبدیل شده است (Belen predos pena, 2022, p. 13).

۵-۳. کچه‌دوزی^۶

درهم تنیده شدن الیاف طبیعی یا مصنوعی به وسیله سوزن‌هایی دارای برآمدگی و
فرورفتگی، جهت خلق آثار هنری، «کچه‌دوزی» نامیده می‌شود.

۴. قصه‌های عامه ایرانی

فرهنگ و زبان رابطه عمیقی با هم دارند. زبان به صورت گفتاری، نوشتاری و یا
تصویری بهتر از هر عنصر دیگری می‌تواند بازتاب فرهنگ باشد (فرهادی، ۱۳۸۸، ص.
۴۶۲). از طریق زبان و ادبیات یک ملت می‌توان واقعیت‌های اجتماعی و نظام ارزشی
حاکم بر هر جامعه را مورد بررسی و تحلیل قرار داد. مطالعات زبان‌شناسی نشان
می‌دهد که زبان فقط ابزاری برای ارتباط با هم‌نوعان در زمان حال نیست، بلکه
وسیله‌ای مهم برای درک احساسات و عواطف انسان‌ها در طول تاریخ است. بنابراین
می‌توان گفت که نظام ارزش‌های اجتماعی و روابط نهان درون هر فرهنگ در ادبیات
هر ملت نهفته است (فیوضات، ۱۳۸۶، ص. ۳۷؛ پاکتچی، ۱۳۸۷، ص. ۱۱۴). قصه اثر

عمیقی در خودآگاه و ناخودآگاه انسان می‌گذارد، به همین دلیل شخصیت‌های تأثیرگذار، نویسندگان موفق و سخنرانان معروف در برنامه‌های خود از قصه‌گویی استفاده می‌کنند؛ همچنین از قصه، در ادیان و کتب آسمانی نیز بسیار استفاده شده است. قصه، مجموعه‌ای از حواس انسان را به کار می‌گیرد (اریکسون و روزن، ۱۳۷۵، ص. ۸). نقش و کارکرد قصه‌های عامه در ادبیات کودک و نوجوان امری انکارناپذیر است. این قصه‌ها باعث ایجاد و رشد مهارت‌های حیاتی در کودکان شده و قدرت تخیل، ایده‌پردازی، حس کنجکاوی را در کودکان تقویت می‌کند. قصه‌های عامه، کودکان را با ارزش‌های اخلاقی آشنا می‌کند، باعث پیوند تفکر و واکنش‌های عاطفی می‌شود و منبع مناسبی برای افزایش دانش در زمینه تاریخ، فرهنگ و هویت هر ملت است.

۱-۴. کارکرد قصه‌سرایی برای کودکان

هدف از قصه‌گویی، تنها برای ایجاد لذت و افزایش قدرت تخیل و توانایی‌های شنوایی و گفتاری کودک نیست؛ از قصه‌گویی می‌توان برای انتقال مفاهیم اجتماعی نیز بهره برد. با توجه به جنبه‌های تربیتی، آموزشی و درمانی قصه‌گویی، می‌توان از آن به عنوان وسیله‌ای کارآمد و گران‌بها برای تقویت مهارت‌های زندگی استفاده کرد (طهرانی، ۱۳۹۰، ص. ۳۶). می‌توان از قصه‌های تاریخی که بیانگر وقایع گذشته است و قصه‌هایی که کودکان را با آداب، رسوم، اعتقادات و باورهای فرهنگ‌های گوناگون آشنا می‌کند، برای آموزش رفتارهای درست اجتماعی و اصلاح رفتارهای ناپسند، استفاده کرد. کودک در قصه‌گویی با حوادث و شخصیت‌های داستان همراه می‌شود و آن‌ها را با دیگر واقعیت‌های زندگی خود همسان می‌پندارد. امکان تصویرسازی ذهنی در کودکان با شنیدن قصه فراهم می‌شود. کودک با شنیدن قصه، اعمال شخصیت‌های آن را خلق می‌کند و توانایی تجسم و خیال‌بافی که مبنای تصور خلاق است باعث رشد شناختی و

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

اجتماعی کودک می‌شود (اژدری و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۱۷). با توجه به جنبه‌های تربیتی، آموزشی و درمانی قصه‌ها، قصه‌گویی راهی ارزشمند برای تقویت مهارت‌های زندگی، آموزش و ارتقای فرهنگ است. قصه‌گویی با ابزارهایی مثل عروسک، کتاب‌های تصویری، پویانمایی، استاپ‌موشن^۷ و بسیاری موارد دیگر، باعث جذابیت بیشتر قصه‌ها برای کودکان می‌شود، همچنین قصه‌هایی با مضامین اخلاقی، تربیتی و فرهنگی می‌تواند منبعی مناسب برای ساخت عروسک باشد.

۵. عروسک

۵-۱. تأثیر عروسک بر کودکان

عروسک ابزار هنری است که از نخستین دوره‌های تشکیل هسته‌های اجتماعی انسانی (خانواده، مجموعه بستگان، قبیله) تا جهان مدرن حضور خود را در زندگی انسان حفظ کرده است. عروسک از بُعد روان‌شناختی و اجتماعی نقش فراخود یا دگر خود را ایفا می‌کند و نشان‌دهنده شور هنری، احساسات، آرمان‌ها، عواطف و عقده‌های روحی یک شخص و جامعه است. شی بی‌جانی که در تخیل تداعی‌گر انسان نقش یک موجود زنده را ایفا می‌نماید که می‌تواند حرکت کند، بخندد، گریه کند، یا عشق را فریاد بزند و به عبارتی انسان را به تخیل زندگی و حیات ترغیب کند (تیلیس ۱۳۹۳، ص. ۵۲). کودکان ارتباطی گسترده و تعاملی گسترده با عروسک‌ها دارند. علت امر مشخص است: آن‌ها در مراحل آغازین رشد روانی خود هستند و ذهنشان درگیر فرایند دگرخود و خود است. حضور عروسک‌ها به آن‌ها یاری می‌رساند که رابطه این دو مؤلفه را آسان‌تر درک کنند. بتواره‌ها نیز به عنوان نوعی متفاوت از عروسک‌ها، درست به همین علت نزد اقوام توسعه‌نیافته و قبایل ابتدایی پیش از تاریخ عمومیت داشتند که آن‌ها نیز به مرحله لازم از بلوغ روانی و درک کامل رابطه تعاملی خود با دیگران نائل نشده بودند (جعفری

دهکردی ۱۴۰۱، ص. ۸۲). عروسک برای کودک وسیله‌ای برای شناخت خود و برقراری ارتباط با اطرافیان و واسطه‌ای برای تبادل اندیشه و احساسات بین او و بزرگسالان است. کودک از طریق بازی عروسکی مهارت‌های زندگی را تمرین و دریافت‌هایش از محیط را برای عروسک بازگو می‌کند (کاظمی ۱۳۹۰، ص. ۷). کودکان در مراحل آغازین رشد روانی خود هستند و ذهن آن‌ها درگیر فرایند دگرخود و خود است، به همین دلیل ارتباطی فراگیر و تعاملی گسترده با عروسک‌ها دارند. حضور عروسک به آن‌ها یاری می‌رساند که ارتباط این دو فرایند را آسان‌تر دریابند. عمومیت بتواره‌ها به‌عنوان نوعی متفاوت از عروسک‌ها، نزد اقوام توسعه‌نیافته و قبایل ابتدایی پیش از تاریخ نیز به این علت بود که آن‌ها به مرحله لازم از پختگی روحی و درک کامل رابطه تعاملی خود با دیگری دست نیافته بودند (جعفری دهکردی، ۱۴۰۱، ص. ۸۱).

۵-۲. قدمت عروسک در سرزمین ایران

عروسک، در سرزمین ایران و در میان تمامی اقوام در بطن زندگی همگانی حضور دارد؛ علاوه بر این در شاخه اساطیری فرهنگ‌ها نقش چشمگیری ایفا می‌نماید و با باورهای مردم پیوندی عمیق برقرار می‌کند. این آفریده، برای کودکان حکم دوستی مطیع را دارد که با آن ارتباط روانی برقرار می‌کند. باید گفت که در آیین‌ها عروسک در دو گفتار خیر و شر برای پیشبرد پیوند روانی آیینی به انسان‌ها یاری می‌رساند (عظیم‌پور، ۱۳۸۹، ص. ۶۱۳). شاید نتوان تاریخ ساخت اولین عروسک در ایران را به صورت قطعی بیان کرد، اما با توجه به نمونه‌های اسباب‌بازی‌های باستانی موجود در موزه ایران باستان به این مسئله پی می‌بریم که انسان پس از رفع نیازهای اولیه خود به فکر ساخت بازیچه نیز بوده است. قطع به یقین عروسک‌سازی از هزاران سال پیش از هنرهای سمبلیک، قومی،

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

آیینی و مذهبی بشر بوده و این طرز تفکر از هزاران سال پیش رواج داشته است (یاوری و عرفانی، ۱۳۹۲، صص. ۲۱۸-۲۱۹). از عصر مفرغ در شوش، یک سر عروسک نیز در کنار سایر سردیس‌ها و نیم‌تنه‌ها به‌دست آمده که از جنس بدل چینی و به گور یک کودک مربوط است. در تپهٔ تولایی پیکرک‌های سنگی و گلی T شکل یافت شده است که جزئیات صورت در قسمت بالایی برخی از آن‌ها مشاهده می‌شود. هل، کاوشگر این محوطه معتقد است که احتمالاً این پیکرک‌ها به‌عنوان بازیچه استفاده می‌شده است (دیمز، ۱۳۸۸، ص. ۴۶، ۲۲۲). در دیگر کاوش‌ها نیز یک بدن بدون سر کوچک از عاج و سری از جنس مینا مربوط به هزارهٔ سوم قبل از میلاد، که آمیه به‌دلیل تشابه در شکل اتصال آن توسط زبانه‌ای چوبی، احتمال می‌دهد این سر و بدن متعلق به یک پیکرک متحرک باشد که از گور کودکی کشف شده است. از عصر طلایی تمدن ایلامی و حدود هزارهٔ دوم قبل از میلاد نیز سرهای عروسک‌های مضحک یا ترسناک و هم‌زمان مجسمه‌هایی از حیوانات یافت شده که مهم‌ترین آن‌ها مجسمه‌های کوچکی است که روی چهارچرخ کار گذاشته شده و به گفتهٔ آمیه^۸ احتمالاً جنبهٔ بازیچه داشته است (آمیه، ۱۳۴۹، صص. ۴۷-۶۳). در میان آثار یافت‌شدهٔ مربوط به هزارهٔ سوم قبل از میلاد در جیرفت کرمان، مجسمه‌هایی سنگی با دست و پای متحرک یافت شده است. همچنین تعدادی مجسمهٔ انسان در ابعاد کوچک از سنگ و فلز یافت شده که در حالت‌های ایستاده، نشسته و چمباتمه زده است. کاربرد این مجسمه‌ها دقیقاً مشخص نیست، اما احتمال کاربرد آن‌ها به‌عنوان عروسک دور از انتظار نیست. علاوه بر این‌ها تعداد زیادی مجسمه، از قبور و خانه‌های این منطقه یافت شده است که گمان می‌رود اسباب بازی بوده است. علاوه بر پیکره‌های انسان و حیوان، پیکره‌های غیرواقعی،

اسطوره‌ای و ترکیبی مانند عقرب انسان و گاو سه صورت در این منطقه، فراوان است (کاظمی، ۱۳۹۰، ص. ۱۲ به نقل از مجیدزاده، ۱۳۸۲).

۳-۵. عروسک‌های بومی و محیط زیست

در گذشته، عروسک‌ها با سنت‌های اقوام مختلف ایرانی نزدیکی زیادی داشته و در راستای زندگی اجتماعی، فرهنگ و آیین‌های این سرزمین، توسط خود مردم ساخته می‌شده است. عروسک‌ها معمولاً از دل داستان‌ها و افسانه‌ها زاده می‌شده و اغلب دارای نامی کلی بوده است (کاظمی، ۱۳۹۰، ص. ۱۵). مناطق و اقوام مختلف دارای عروسک‌های خاص و منحصر به خود بوده که عروسک‌های بومی نامیده می‌شود. عروسک‌های بومی امروزه به یکی از جاذبه‌های گردشگری برخی مناطق تبدیل شده که یادگاری از سنت و فرهنگ‌های کهن هر منطقه است. بررسی عروسک‌های بومی، تکنیک ساخت و مواد اولیه به کار رفته در آن‌ها، نشان‌دهنده توجه ایرانیان از گذشته تا امروز به طبیعت است. عروسک‌های بومی همانطور که می‌تواند نشان‌دهنده فرهنگ هر قوم و منطقه‌ای باشد، منابع الهام مناسبی جهت ساخت عروسک‌های سازگار با محیط زیست امروزی نیز است.

۶. توسعه پایدار

توسعه پایدار به طور رسمی از دهه ۱۹۷۰، با هدف آشتی با طبیعت و زمین، در مجامع بین‌المللی مطرح شد و در بحث توسعه، به عنوان یک گفتمان ضروری با هدف حفظ و صیانت از کره زمین، منابع طبیعی، منابع انسانی و برقراری عدالت در جوامع، در جنبه‌های محیطی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی پیدایش یافت (کریمی، ۱۴۰۱، ص. ۷). واژه توسعه پایدار برای اولین بار توسط برانت لند^۹ در سال ۱۹۸۷ در گزارش

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

«آینده مشترک ما» مطرح شد (بحرینی، ۱۳۷۶، ص. ۲۸). در این راستا، ایده‌ها و راهکارهای گوناگونی برای دستیابی به توسعه پایدار و پایداری ارائه شده و مطالعات جهانی بر این موضوع تمرکز یافته است (کریمی، ۱۴۰۰، ص. ۸۸). براساس تعریف کمیسیون جهانی سازمان ملل متحد، توسعه پایدار عبارت است از توسعه‌ای که بدون تحت تأثیر قرار دادن نیازهای نسل‌های آینده، پاسخ‌گوی نیازهای فعلی باشد (بیرانوند، ۱۳۹۴، ص. ۴). توسعه پایدار به تعبیری یک مفهوم اخلاقی است و به تعبیر دیگر یک مفهوم علمی، اگرچه کاملاً آمیخته با علوم طبیعی و اقتصاد است، اما شاید بیشتر برآمده از فرهنگ و ارزش‌های انسانی باشد و در پاسخ به یک نیاز حیاتی در واقع می‌تواند بنای بنیانی جدید برای روابط انسانی و تداوم حیات بشری تصور شود؛ با این توصیف در تعریف توسعه پایدار نمی‌توان وجهی را به زیان وجهی دیگر انتخاب کرد (گمار، ۱۴۰۱، ص. ۱۲). توسعه پایدار، سبک زندگی و فرایند تصمیم‌سازی مبتنی بر مصرف‌گرایی را که صرفاً بر مبنای بازدهی اقتصادی است مورد تردید و تشکیک قرار می‌دهد و زیرساخت‌های اخلاقی آن را فراتر از التزامات محیطی و اقتصادی برمی‌شمارد. درواقع توسعه پایدار، فرایندی جامع و مبتکرانه است که باید به صورت مداوم نگرش و پوششی رو به جلو داشته باشد (صالحی میلانی و محمدی، ۱۳۸۹، ص. ۸۳ به نقل از Newman and Kenworthy, 1999).

۱-۶. برنامه توسعه پایدار با اهداف فرهنگی

با سیاست‌گذاری جدید در اهداف توسعه پایدار موسوم به برنامه‌های پسا ۲۰۱۵، به رهبری برخی از ارکان سازمان ملل، جریان جدیدی از این گفتمان به راه افتاد، هدف این جریان، هماهنگی هر سه بُعد اجتماع، اقتصاد و محیط زیست با شیوه‌ای منسجم است؛ در این مبحث رفاه پایدار به جای توسعه پایدار مطرح شده است (یونسکو

۲۰۰۵). فرهنگ به عنوان رکن فراگیر برنامه‌های توسعه پایدار که بخشی از فعالیت‌های انسانی در حیات فردی و اجتماعی را پوشش می‌دهد و هدف آن افزایش توانایی مردم برای داشتن زندگی که ارزشش را داشته باشد، تعریف واضحی از برنامه توسعه پایدار با اهداف فرهنگی است. ازجمله شاخص‌های این اهداف می‌توان به افزایش مشارکت در زندگی فرهنگی و دسترسی به فرهنگ برای همه، کمک به پایداری زیست‌محیطی از طریق حفاظت محیط زیست تاریخی، تقویت طراحی خلاقانه و هنرهای بومی و حفظ دانش سنتی مربوط به مراقبت از محیط زیست و نیز ارتقای سطح گفت‌وگوی بین فرهنگی با هدف هدایت هم‌بستگی فرهنگی و افزایش تأمین بودجه ابتکاری و سازوکارهای همکاری در حمایت از ابتکارات فرهنگی را نام برد (ذاکر صالحی، ۱۳۹۳، صص. ۱۱-۱۲). تغییر و تحول مفهوم توسعه پایدار در طول سه دهه اخیر نشان‌دهنده تغییر و تبدیل آن با هدف حفظ محیط زیست، طبیعت و منابع زمین به مفهوم پایداری در اندازه‌ای گسترده‌تر و جهان‌شمول‌تر است، به طوری که در نگرش جدید موضوع پایداری جوامع، فرهنگ در کنار پایداری اقتصاد، از اهمیت خاصی برخوردار شده است، این موضوع در برنامه‌های پیش و پس از ۲۰۱۵، پایداری قابل درک است، به طوری که در برنامه پس از ۲۰۱۵ موضوع فرهنگ، ارزش‌ها و هنرهای بومی و صنایع دستی در زمره راهکارهایی برای برقراری پایداری جوامع و فرهنگ و محیط زیست مطرح شد (کریمی، ۱۴۰۰، ص. ۸۸). پایداری فرهنگی به مفهوم حفظ ارزش‌های ماندگار و انتقال آن به نسل‌های آینده است (صالحی میلانی و محمدی، ۱۳۸۹، ص. ۸۱).

۲-۶. صنایع دستی پایدار

صنایع دستی مجموعه‌ای از حرفه‌های متنوع تولیدی، با محتوا و غنای فرهنگی است که به میزان زیادی از محیط جغرافیایی، تاریخ و گذشته اقوام، اعتقادات، سنت‌ها، آیین‌ها،

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

آداب و رسوم و همچنین نیروی خلاقه، ابتکار، ذوق و سلیقه هنرمندان نشئت گرفته است. گرایش ذاتی انسان به زیبایی و از سوی دیگر، انگیزه تأمین معاش باعث شده است که صنایع دستی همواره به‌عنوان جزئی از زندگی و فرهنگ انسان‌ها مطرح باشد (فناپی، ۱۳۸۷، ص. ۳، ۴). صنایع دستی حافظه زنده تاریخ و تمدن بشری و از قدیم‌ترین انواع فعالیت‌های بشر است که در مراحل مختلف تکامل اقتصادی، تأمین‌کننده بسیاری از احتیاجات و نیازمندی‌های جوامع بوده و براساس اصول توسعه پایدار، اثرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی مهمی در جوامع دارد. صنایع دستی به‌عنوان بخشی از صنایع خلاق فرهنگی، اثرات قابل توجهی در تعدیل مسائل اقتصادی و اجتماعی داشته و نقشی تأثیرگذار در شناساندن هویت ملی و تاریخی کشور دارد. صنایع دستی در جهان امروز علاوه بر حفظ جایگاه خود در عرصه هنر، زیباشناختی و هویت‌بخشی ملی و منطقه‌ای، به منبع مهم ارزش افزوده و بهره‌وری اقتصادی تبدیل شده است (ترکان، ۱۳۹۹، صص. ۱-۲). توسعه پایدار و صنایع دستی از طریق ایجاد روابط انسانی جدید، خلق فهم و تفسیر مجدد زندگی، ارتباط با فرهنگ و اجتماع و نیز ارتباط با طبیعت و اقتصاد و معیشت و ایجاد فرصت‌های گسترده‌تر اقتصادی، دارای ارتباط درهم‌پیچیده و درهم‌تنیده‌ای هستند (کریمی، ۱۴۰۰، ص. ۹۲ به نقل از Adamso, 2007). صنایع دستی به‌عنوان بخشی از میراث فرهنگی شناخته شده است که مهارت‌ها و دانش محلی سنتی با ریشه‌های تاریخی را در عبور از دوره‌های مختلف تمدن بشری، از دل نسل‌ها انتقال داده و به‌عنوان اشکال باارزش میراث فرهنگی در فرهنگ معاصر نقش بازی می‌کند؛ این موارد حرکت به سوی توسعه پایدار فرهنگی را قوت می‌بخشد (Haekenon, 2018, p.2). صنایع دستی پایدار یک مفهوم گسترده است که شامل دو مؤلفه اساسی «صنایع دستی» و «پایداری» است. صنایع دستی

می‌تواند کاتالیزوری برای تحول به سوی جوامع پایدارتر باشد. موضوع بسیار مهم در صنایع دستی پایدار، توجه به محیط زیست است؛ صنایع دستی پایدار یک مدل تولید پاک است که در خود برنامه‌هایی برای اعمال پایه‌های عملیاتی اقتصاد چرخشی دارد. پس از اهداف توسعه پایدار، صنایع دستی پایدار در نگرانی خود برای پایداری اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی رشد شدیدی را تجربه کرده و به یک مدل مولد تبدیل شده است، که به محیط زیست احترام می‌گذارد و باعث رشد و توسعه اقتصادی می‌شود (Belen predos-pena, 2022, p.13).

۷. نمد

«دایره‌المعارف فارسی عمید "نمد" را قماش‌ی معرفی می‌کند که از به‌هم کوفتن و مالش دادن مو و پشم و کرک و لذا تنیده شدن این الیاف حاصل می‌شود» (ابراهیمی ناغانی، ۱۳۸۸، ص. ۷۴). «نمد نسج نابافته‌ای است که بر اثر فشار، رطوبت و حرارت به‌دست می‌آید و ساخت آن، بر مبنای ویژگی پشم (درهم پیچیدن الیاف با وارد کردن رطوبت و فشار) است» (مهاجری، ۱۳۹۸، ص. ۸۱).

۷-۱. نمد مالی (نمد مرطوب)

نمد مالی یکی از قدیم‌ترین دستاوردهای بشر ساکن نجد ایران است. کشف برخی آثار نمدی از جمله زیرانداز، عرق‌گیر و پوشش حیواناتی چون اسب در گوردخمه‌های باستانی فلات ایران، تاریخچه این هنر را به حدود هزاره اول قبل از میلاد می‌رساند و همچنین پوشش و کلاه ملازمان پارسی و مهمانان مادی که در نقش برجسته‌های تخت جمشید در ردیفی که ملازمان و مهمانان را بر دیوار بار عام به قصد شرفیابی به محضر پادشاه نشان می‌دهد، از قدیم‌ترین مستندات تصویری موجود از نمد مالی است.

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

(ابراهیمی ناغانی، ۱۳۸۸، ص. ۷۲). این ماده فرهنگی از قدیم‌ترین هنرهای عامیانه و صنایع دستی کشور است که از گذشته تاکنون در کاربردهای مختلف مورد استفاده بوده است (قانی و مهرابی، ۱۳۹۸، ص. ۱۶). مو، پشم و کرک به‌علت زبری و داشتن سطحی دندانه‌دار به‌طور طبیعی قابلیت دارند که به یکدیگر گیر کرده و در هم تنیده شوند. «فرایند تنیدن الیاف برای به‌دست آوردن نمد، با فشارهای مکرر و حرکات مالشی پیاپی به کمک دست و پا، یا به وسیله دستگاه نمد مالی در مراحل مختلف را "نمد مالی" می‌گویند» (ابراهیمی ناغانی، ۱۳۸۸، ص. ۷۲).

۷-۲. کچه‌دوزی (نمد سوزنی)

زمانی که پشم گوسفند در محیطی مرطوب قرار بگیرد به‌طور طبیعی خاصیت نمدی شدن دارد. نمد مرطوب از هزاران سال پیش وجود داشته و اولین شکل از منسوجات بوده که توسط انسان‌های باستان استفاده می‌شده است. در شمال اروپا، مردم از الیاف نمدی برای گرم نگه داشتن خود، درست کردن لباس و عایق‌بندی کفش‌ها استفاده می‌کرده‌اند. در مقبره‌های سیبری باستانی نمونه‌ای از پتوها و لباس‌های نمدی که قدمت آن‌ها به ۷۰۰ سال قبل از میلاد برمی‌گردد، کشف شده است. تا قبل از انقلاب صنعتی در سراسر اروپا از نمد مرطوب برای عایق‌بندی استفاده می‌شده است. با انقلاب صنعتی نوع جدیدی از نمدسازی صنعتی، در سال ۱۸۵۶ با ظهور دستگاه سوزن‌زنی، شروع به فعالیت کرد. این دستگاه شامل صدها سوزن نصب‌شده روی یک صفحه فلزی بود. دستگاه سوزن‌زنی برای ایجاد نمد، در میان الیاف حرکت می‌کرد. در دهه ۱۹۸۰، زوج النور و دیوید استانوود از کالیفرنیا به مارتاز وینیارد رفتند و در آنجا با نمدسازان بلژیکی شروع به کار کردند. آن‌ها می‌خواستند لحاف و پتو را برای برند خود تولید کنند. النور چندین سوزن نمدی از کارخانه به خانه‌اش برد و شروع به استفاده از

سوزن‌ها برای ساخت نمد کرد. او متوجه شد که با سوزن زدن به گلوله‌ای از الیاف پشمی، می‌توان آن را به شکل دلخواه درآورد. او پس از دست یافتن به این روش، شروع به ساختن اکسسوری‌ها و شال‌های کپه‌ای مختلف کرد (محمودی عالمی و رمضان‌پور، ۱۴۰۱، صص. ۸-۹). با توجه به اینکه تعریف مشخص و روشنی برای هنر «کپه‌دوزی» در کتب و مقالات، یافت نشد، براساس دقت در تکنیک و مواد اولیه، این هنر را در این پژوهش این‌گونه تعریف کردیم: «درهم تنیده شدن الیاف طبیعی یا مصنوعی به وسیله سوزن‌های مخصوص دارای حفره و برآمدگی، جهت خلق آثار هنری، کپه‌دوزی نامیده می‌شود».

۸. ساخت عروسک‌ها

قصه‌ای که برای ساخت عروسک در این پژوهش انتخاب شد، حسن کچل یکی از قصه‌های عامیانه محبوب ایرانی است که خلاصه‌ای از آن در ذیل آورده شده است:

حسن کچل به دلیل تنبلی و برای تجربه‌اندوزی، توسط مادرش از خانه رانده می‌شود. او در سفرش به باغ پردرخت و مرموزی می‌رسد و با چل‌گیس آشنا می‌شود. به او دل می‌بندد و تصمیم به شکستن طلسم دیو می‌کند. جنی که همزاد حسن است، به او می‌گوید فقط در مقابل شش آرزو و ازدست دادن عمر است که طلسم دیو شکسته می‌شود. حسن کچل تصمیم می‌گیرد شاعر شود، اما وقتی شاعری را می‌بیند که با گفتن شعر برای کالاهای تجاری خود به تاجری تبدیل شده، از شاعر شدن منصرف می‌شود و آرزو می‌کند دوستی داشته باشد تا با او درد و دل کند، اما دوستی یک‌رنگ نمی‌یابد. تصمیم می‌گیرد پهلوان شود، اما وقتی پهلوانی را در گود زورخانه می‌بیند که فقط در فکر مسابقه است، از پهلوان شدن هم منصرف می‌شود و سراغ چل‌گیس می‌رود تا از او چاره‌ای بخواهد. چل‌گیس می‌گوید که برای نجاتش، حسن باید شیشه

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

عمر دیو را بشکند تا آزاد شود. حسن حاضر می‌شود جان‌ش را به همزاد بدهد تا شیشه عمر دیو را بشکند و همزاد می‌پذیرد. حسن کچل با شکستن شیشه عمر دیو او را به میش تبدیل می‌کند و چل‌گیس آزاد می‌شود. اما همزاد راضی نمی‌شود جان حسن کچل را بگیرد و با گفتن «بسم ا..» غیب می‌شود. حسن کچل و چل‌گیس زندگی تازه‌ای را شروع می‌کنند (ساداتی، ۱۳۸۷، ص. ۵۸).

ابتدا براساس شخصیت‌های داستان حسن کچل عروسک‌ها برای گروه سنی الف و براساس چارچوب‌های صنایع دستی پایدار، طراحی شدند. گروه سنی الف به سال‌های پیش از دبستان اطلاق می‌شود که دو دوره پیش از فراگیری زبان و پس از فراگیری زبان را دربر می‌گیرد. در مرحله اول کودک با تصاویر ارتباط بهتری برقرار می‌کند، در دوره دوم کودک توانایی درک روابط منطقی به شکل ساده را دارد. در این دوره، کودک از قوه تخیلی قوی، بهره‌مند است، اما توانایی درک حوادث پیچیده و روابط علت و معلولی را ندارد و باید او را با بازی جذب کرد. در مرحله بعد با توجه به طراحی مورد نظر و مواد اولیه سازگار با محیط زیست، زیرسازی عروسک‌ها با خرده کاموا و الیاف پشمی انجام شد. سپس جزئیات مورد نظر به وسیله دوخت و تکنیک نقاشی با الیاف، به عروسک‌ها اضافه شد (شکل‌های ۱، ۲ و ۳).

شکل ۱: بخشی از مراحل ساخت حسن کچل متحرک. نگارنده: ۱۴۰۳

Shape1. Part of the step of making movable Hasan Kachal. Source: the author, 2024

شکل ۲. بخشی از مراحل ساخت عروسک‌های سنتی. نگارنده: ۱۴۰۳

Shape2. Part of the steps of making Traditional Dolls. Source: the author, 2024

شکل ۳. بخشی از مراحل ساخت عروسک دیو. نگارنده: ۱۴۰۳

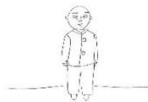
Shape3. Part of the steps of making a Demon Doll. Source: the author, 2024

در ادامه، برخی ویژگی‌های عروسک‌های ساخته‌شده، از جمله ابعاد، مواد اولیه و ردۀ سنی مناسب برای هر عروسک در جدول ۱ ذکر شده است.

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

جدول ۱: برخی ویژگی عروسک‌های ساخته‌شده. منبع: نگارنده، ۱۴۰۳

Table1. Some features of the made dolls. Source: the author, 2024

نام عروسک	طرح نهایی عروسک	تصویر عروسک	ابعاد عروسک	مواد اولیه عروسک	رده سنی مناسب عروسک
حسن کچل متحرک			۸*۲۰	الیاف، مفتول، پارچه، چشم و مژه عروسک، دکمه	الف
حسن کچل سستی			۱۰*۱۲	الیاف، کاموا، نمد، نخ دمسه	الف
چهل گیس			۷*۱۰	الیاف، کاموا، نمد، نخ دمسه	الف
همزاد			۱۰*۱۲	الیاف، کاموا، نمد، نخ دمسه	الف
بی بی			۱۲*۲۰	الیاف، کاموا، نمد، نخ دمسه	الف

الف	الیاف، کاموا، نمد، نخ دمسه	۱۴*۲۲			پدر چهل گیس
الف	الیاف	۱۵*۱۰			دیو

۹. تهیه پرسش نامه

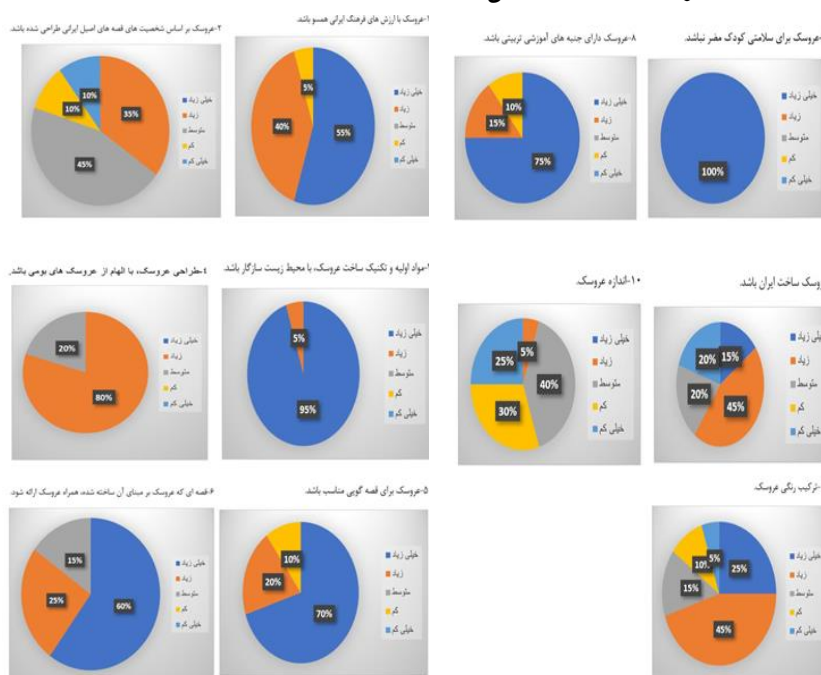
جهت رسیدن به نتایج دقیق‌تر، پرسش‌نامه‌ای طراحی و تهیه شد که میزان تأثیرگذاری عواملی که در تهیه عروسک مورد توجه «والدین کودکان گروه سنی الف» است، بررسی شد. در این پرسش‌نامه ۱۱ مورد از ویژگی‌های عروسک‌های مورد نظر پژوهش آورده شده و از والدین خواسته شد میزان اهمیت هر ویژگی را از گزینه‌های «خیلی زیاد»، «زیاد»، «متوسط»، «کم» و «خیلی کم» انتخاب کنند. پرسش‌نامه در بخش پیوست آورده شده است.

۹-۱. نتایج پرسش نامه

پاسخ‌دهندگان این پرسش‌نامه والدین کودکان گروه سنی «الف» هستند. براساس نتایج موجود در جدول ۲ حاصل از پرسش‌نامه، مهم‌ترین ویژگی از نظر جامعه هدف تأثیر عروسک‌ها بر سلامتی کودکان و پس از آن سازگار بودن با محیط زیست است. نتایج بیانگر این است که مواد سازنده عروسک‌ها از نظر استاندارد و سازگاری با محیط زیست برای والدین اهمیت زیادی دارد. بعد از این دو ویژگی، هم‌سو بودن با ارزش‌های فرهنگ ایرانی و جنبه‌های آموزشی - تربیتی عروسک در اولویت‌های مورد نظر والدین برای انتخاب عروسک قرار دارد؛ این مسئله نیز مبین این است که نگاه به عروسک به‌عنوان یک کالای فرهنگی جدیت بیشتری پیدا کرده و والدین توجه

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... فلورا اشرفی و همکاران

بیشتری نسبت به تأثیرات عروسک بر فرزند خود دارند. مناسب بودن عروسک برای قصه‌گویی و ارائه قصه‌ها همراه آن، نشان می‌دهد که کودکان و والدین با داستان‌ها ارتباط خوبی برقرار می‌کنند. میزان توجه به عروسک‌هایی که با الهام از عروسک‌های بومی طراحی شده‌اند، بیان‌گر علاقه والدین برای آشنایی بیشتر فرزندانشان با عروسک‌های بومی است. ترکیب رنگی عروسک‌ها نیز از اندازه آن‌ها برای والدین از اهمیت بیشتری برخوردار است. نکته‌ای که در بین پاسخ‌ها شایان نگرش بود، ویژگی ایرانی بودن عروسک‌هاست که برای برخی والدین اهمیت بسیار بالایی نداشت. پس از پرسش از چند نفر از والدین روشن شد که علت این موضوع، کم بودن جذابیت ظاهری و عدم خلاقیت در عروسک‌های ایرانی موجود در بازار است؛ راه‌حل این مشکل با دقت و تلاش بیشتر عروسک‌سازان در طراحی و ساخت خلاقانه عروسک‌هاست (شکل ۴).

شکل ۴: نمودار دایره‌ای نتایج پرسش‌نامه. نگارنده: ۱۴۰۳

Shape4. Pie chart of questionnaire results. Source: the author, 2024

جدول ۲: اهمیت عوامل مؤثر بر طراحی عروسک به درصد. منبع: نگارنده: ۱۴۰۳.

Table2. The importance of the factors affecting the design of the doll in percent. . Source: the author, 2024

عوامل مؤثر	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
همسویی با ارزش‌های فرهنگی ایرانی	۵۵	۴۰	-	۵	-
طراحی براساس شخصیت‌های اصیل ایرانی	-	۳۵	۴۵	۱۰	۱۰
سازگاری مواد و تکنیک ساخت با محیط زیست	۹۵	۵	-	-	-
طراحی با الهام از عروسک‌های بومی	-	۸۰	۲۰	-	-
تناسب برای پاسخ‌گویی	۷۰	۲۰	-	۱۰	-
ارائه قصه مربوط به هر عروسک همراه آن	۶۰	۲۵	۱۵	-	-
برای سلامتی مضر نباشد	۱۰۰	-	-	-	-
دارای جنبه‌های آموزشی تربیتی باشد	۷۵	۱۵	-	۱۰	-
ساخت ایران	۱۵	۴۵	۲۰	-	۲۰
اندازه عروسک	-	۵	۴۰	۳۰	۲۵
ترکیب رنگی عروسک	۲۵	۴۵	۱۵	۴۵	۵

۱۰. پاسخ به سؤال تحقیق

چگونه می‌توان بر مبنای قصه‌های عامه ایرانی عروسک‌هایی با رویکرد صنایع‌دستی پایدار، طراحی کرد؟

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

قصه‌ها می‌توانند در شکل‌گیری شخصیت و روان کودکان تأثیر بسیاری داشته باشد و از طریق آن‌ها می‌توان مفاهیم فرهنگی و تربیتی فراوانی را به کودکان آموزش داد. قصه‌های عامه به دلیل ویژگی‌های خاصی که دارد برای کودکان جذاب است. این قصه‌ها باعث ایجاد و رشد مهارت‌های کودکان می‌شود، ارزش‌های اخلاقی را به آن‌ها می‌آموزد و آن‌ها را با تاریخ و فرهنگ ایران آشنا می‌سازد. قصه‌های عامه ایرانی قابلیت متناسب شدن با شرایط امروزی جامعه و دربر گرفتن مفاهیم تربیتی و آموزشی جدید را دارد. بنابراین قصه‌های عامه ایرانی منابع الهام مناسبی برای ساخت عروسک‌هاست. تکنیک‌های نمد سوزنی و نمد مرطوب، تکنیک‌هایی پایدار است که در آن‌ها پشم گوسفند به وسیله سوزن مخصوص و رطوبت فشرده می‌شود و حجم‌های مورد نظر ایجاد می‌شود. با استفاده از این تکنیک‌ها می‌توان عروسک‌هایی با اشکال و رنگ‌های متنوع را با پشم گوسفند ساخت. با توجه به آنچه گفته شد، با در نظر گرفتن ویژگی‌های عروسک و براساس شخصیت‌ها و قهرمانان قصه‌های عامه، می‌توان با تکنیک‌های نمد سوزنی و نمد مرطوب، عروسک‌هایی با رویکرد صنایع دستی پایدار ساخت که دربردارنده فرهنگ غنی کشور عزیزمان است.

۱۱. نتیجه

از آنجا که قصه‌گویی با ابزارهایی مثل عروسک باعث جذابیت بیشتر قصه‌ها برای کودکان می‌شود و با توجه به پیام‌ها و مضامین نامناسب عروسک‌های وارداتی و مشکلات محیط زیستی امروز دنیا، طراحی و ساخت عروسک‌هایی با رویکرد صنایع دستی پایدار و با الهام از قصه‌های عامه فارسی موضوع این پژوهش قرار گرفت. توجه به محیط زیست یکی از مؤلفه‌های اساسی صنایع دستی پایدار است؛ از این رو تکنیک نمد سوزنی یا همان کچه‌دوزی و نمد مرطوب یا همان نمد مالی، به عنوان هنرهایی

هم‌راستا با صنایع دستی پایدار برای ساخت عروسک‌ها انتخاب شد. این هنرها به‌عنوان روش‌های تولید پاک، برای ساخت حجم‌های گوناگون مناسب است. ساخت عروسک با استفاده از تکنیک کچهدوزی و نمدمالی، نشان‌دهنده قابلیت‌های فراوان پشم گوسفند برای ساخت عروسک‌هایی متناسب با گروه‌های سنی مختلف در چارچوب صنایع دستی پایدار است. پشم گوسفند، ماده‌ای طبیعی، بادوام و تجدیدپذیر است که به طبیعت آسیب نمی‌رساند. عروسک‌های ساخته‌شده با این تکنیک‌ها در عین سازگاری با محیط‌زیست، برای سلامت کودک مضر نیست در نتیجه عروسک‌های ساخته‌شده می‌تواند جایگزین مناسبی برای عروسک‌های پلاستیکی باشد. درنهایت با طرح پرسش‌نامه میزان اهمیت هر کدام از ویژگی‌های این عروسک‌ها سنجیده شد. نتایج نشان داد که برای والدین، تأثیر عروسک بر سلامت جسمی و روحی کودک و هم‌سو بودن با فرهنگ ایرانی اهمیت فراوانی دارد که نشان می‌دهد نگاه والدین به عروسک به‌عنوان یک کالای فرهنگی جدیت بیشتری یافته است. براساس نتایج پرسش‌نامه از نظر والدین، سازگاری با محیط زیست، داشتن جنبه‌های تربیتی و آموزشی و مناسب بودن عروسک برای قصه‌گویی نیز از عوامل تأثیرگذار در انتخاب عروسک است. عروسک‌هایی که بر مبنای قصه‌های عامیانه ایرانی، با رویکرد صنایع دستی پایدار و با استفاده از تکنیک‌های نمدمالی و کچهدوزی ساخته شد، علاوه بر هم‌سو بودن با فرهنگ ایرانی، خطری برای سلامت جسمی و روانی کودک نداشته و به محیط زیست آسیب نمی‌رساند؛ در نتیجه گسترش ساخت این عروسک‌ها به‌عنوان صنایع دستی پایدار، می‌تواند در حفظ فرهنگ و طبیعت این مرز و بوم سودمند باشد.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول ۵۰ درصد و نویسندگان دوم و سوم هریک ۲۵ درصد در پژوهش مشارکت داشتند.

پی‌نوشت‌ها

1. Belen predos-pena
2. folk culture
3. folk tales
4. doll making
5. sustainable crafts
6. needle felting
7. stop motion
8. pierre Amiet
9. Bruntland

منابع

- ابراهیمی ناغانی، ح. (۱۳۸۸). پژوهشی پیرامون نمد و نمدمالی چهارمحال بختیاری با تحلیلی بر ظرفیت‌های خاص و تغییر در کارکرد نمد. کتاب ماه هنر، ۱۳۸، ۷۲-۸۱.
- ارل هاف، م.، و مارشال، ت. (۱۳۹۹). دانشنامه دیزاین. ترجمه ن. محمدی. تهران: مشکی.
- اریکسون، م.، و روزن، س. (۱۳۷۵). قصه‌درمانی. ترجمه م. قراچه‌داغی. تهران: اوحدی.
- اژدری، آ.، آرمند، م.ع.، و جهانی، م. (۱۳۹۹). قصه‌درمانی. بوکان: زانکو.
- آمیه، پ. (۱۳۴۹). تاریخ/ایلام. ترجمه ش. بیانی. تهران: دانشگاه تهران.
- بحرینی، ح. (۱۳۷۶). شهرسازی و توسعه پایدار. رهیافت، ۱۷(۱)، ۲۸-۳۹.
- بیرانوند، م. (۱۳۹۴). تحلیل و بررسی اصول، مبانی و مفاهیم شهر پایدار. کنفرانس بین‌المللی علوم مهندسی، هنر و حقوق. ۱-۱۴.
- ترکان، ا. (۱۳۹۹). توسعه صنایع دستی با تأکید بر صنایع خلاق و پایدار. دومین کنفرانس علمی پژوهشی روان‌شناسی، مشاوره، علوم تربیتی و علوم اجتماعی و علوم انسانی. ۱-۱۴.
- تیلیس، ا. (۱۳۹۳). زیبایی‌شناسی عروسک. ترجمه پ. عظیم‌پور تبریزی. تهران: قطره.
- جعفری دهکردی، ن. (۱۴۰۱). نشانه‌شناسی فرهنگی بازتاب تجربه زیسته زنانه در هنر عروسک‌سازی اقوام جنوب باختری ایران. رساله دکتری، دانشگاه هنر اصفهان.
- حریری، ن. (۱۳۹۰). اصول و روش‌های پژوهش کیفی. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.

دوماهنامه فرهنگ و ادبیات عامه _____ سال ۱۳، شماره ۶۳، مرداد و شهریور ۱۴۰۴

دیمز، ا. (۱۳۸۸). تندیس‌گری و شمایل‌نگاری از دوران پیش از اسلام. ترجمه ع. وحدتی. تهران: ماهی.

ذوالفقاری، ح. (۱۳۸۸). فرهنگ بزرگ ضرب‌المثل‌های فارسی. ج ۱. تهران: معین.
ذاکر صالحی، غ. (۱۳۹۳). آموزش عالی در گذار توسعه پایدار به پساپایداری. مجموعه مقالات دومین همایش آموزش عالی و توسعه پایدار. تهران: انتشارات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.

ساداتی، س.ش. (۱۳۸۸). روایت‌شناسی داستان «حسن کچل» از سه دیدگاه - ولادیمر پروپ، جولیوس گریماس و تزوتان تودوروف. گلستانه، ۹۶، ۵۷-۶۰.
عظیم‌پور، پ. (۱۳۸۹). فرهنگ عروسک‌ها و نمایش عروسکی آیینی و سنتی ایران. تهران: نمایش.

فرهادی، م. (۱۳۸۸). انسان‌شناسی یاریگری. تهران: ثالث.
فناپی، ز. (۱۳۷۸). سیری در صنایع دستی ایران. نجف‌آباد: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
فیوضات، ا. (۱۳۸۶). نگرش ایرانیان به کار و صنعت. تهران: پژوهشگاه هنر، فرهنگ و ارتباطات.

قانی، ا. و محرابی، ف. (۱۳۹۹). مروری بر نقوش شهرکرد. فرهنگ مردم ایران، ۶، ۱۵-۴۳.
کاظمی، س. (۱۳۹۰). پژوهشی برای طراحی عروسک در بستر فرهنگی ایران (برای کودکان ۳ تا ۷ سال). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده هنرهای کاربردی.

کریمی، س. (۱۴۰۰). بازشناسی مهارت‌های آموزش برای توسعه پایدار در محتوا و شیوه آموزش عالی صنایع دستی. رهپویه هنرهای دستی، ۱(۲)، ۸۷-۱۰۱.
کریمی، س. (۱۴۰۱). درآمدی بر یادگیری پایدار در آموزش صنایع دستی: یادگیری برای تغییر خود و جامعه. تهران: انتشارات تیک با مشارکت انتشارات آوای نور.
گمار، م. (۱۴۰۱). شهر زیست‌پذیر، شهر پایدار. تهران: شهرسازی.

امکان‌سنجی ساخت عروسک از قصه‌های عامیانه... _____ فلورا اشرفی و همکاران

محمودی عالمی، ع. و رمضانپور، ف. (۱۴۰۱). تاریخچه کچه‌دوزی در صنایع پوشاک. دومین همایش علمی پژوهشی توسعه و ترویج فرهنگ ایران.

مجیدزاده، ی. (۱۳۸۲). جیرفت کهن‌ترین تمدن شرق. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات با همکاری سازمان میراث فرهنگی کشور (پژوهشگاه).

مسعودی، ش. (۱۳۸۷). عروسک: گذر از آیین به صنعت جستاری در کارکردهای متفاوت عروسک. هنر، ۱۵، ۹۳-۱۰۵.

مظفریان، ع. (۱۳۹۱). ویژگی‌های بنیادی سبک‌های شعر فارسی. تاریخ ادبیات، ۷۱، ۲۶۵-۲۹۲.

مهاجری، ا. (۱۳۹۸). نقش و نماد خراسان شمالی. فرهنگ مردم ایران، ۵۷، ۵۸-۹۶.

میرحیدری، م. (۱۳۹۶). افسانه‌های ایرانی و تأثیر روان‌درمانی آن بر کودکان (مطالعه موردی: چهل افسانه مشهور ایرانی). مطالعات ایران‌شناسی، ۲(۳)، ۱۰۵-۱۲۷.

میرصادقی، ج. (۱۳۹۴). عناصر داستان. تهران: سخن.

ورمزیار، ح. و سعید، ح. (۱۳۹۵). معماری پایدار با رویکرد توسعه در معماری. سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش علوم و تکنولوژی. ۱-۱۲.

References

- Amieh, P. (1960). History of Ilam (translated into Farsi by Sh. Bayani). University of Tehran.
- Azhdari, A., Armand, M., & Jahani, M. (2010). *Story therapy*. Zanko.
- Azimpour, P. (2010). *Puppet culture and ritual and traditional puppet show of Iran*. Namagam.
- Bahreini, Hossein. (2007). Urban development and sustainable development. *Approach*, 17(7), 28-39.
- Beiranvand, M. (2015). Analysis and study of the principles, foundations and concepts of sustainable city. *International Conference on Engineering Sciences, Arts and Law*, 1-14.
- Belen prsdos-pena, M., Jesus galves-sunches, F., Gracia-lopez, A & Molinamoren, V. (2022). Sustainable crafts: describing conceptual evolution through a bibliometric analysis and systematic literature review. *Frontiers in Enviromental Science*, 10.

- Deems, O. (2009). *Sculpture and iconography from the pre-Islamic era* (translated into Farsi by A. Vahdati). Mahi Publishing.
- Earl Hoff, M., & Marshall, T. (2010). *Encyclopedia of design* (translated into Farsi by N. Mohammadi). Meshki Publishing House.
- Ebrahimi Naghani, H. (2009). A study on felt and felting of Chahar Mahal Bakhtiari with an analysis of the special capacities and changes in the function of felt. *Book of the Month of Art*. 138, 72-81.
- Erickson, Milton; Rosen, Sidney. (2006). *Story Therapy*. Translated by: Mehdi Gharacheh Daghi. Tehran: Ohadi.
- Fanai, Z. (2009). *A Journey through Iranian Handicrafts*. Islamic Azad University Publications.
- Farhadi, M. (2009). *Anthropology of helping*. Sales Publishing.
- Feyozat, E. (2007). *Iranians' attitudes to work and industry*. Art, Culture and Communication Research Institute.
- Gamar, M. (2002). *A sustainable city, a sustainable city*. Shahr-e-Sazi Publications.
- Gay, L. R., & Diehl, L. P. (۱۹۹۲). *Research methods for business and management*. Maxwell Macmillan International Editions.
- Ghani, A., & Mehrabi, F. (2010). A review of the designs of Shahrekord. *Fasnameh Farhang Mard Iran*. 6, 15-43.
- Hariri, N. (2011). *Principles and methods of qualitative research*. Islamic Azad University Press.
- Jafari Dehkordi, N. (2012). *Cultural semiotics reflecting the lived experience of women in the art of doll-making of the southwestern tribes of Iran*. PhD thesis, Isfahan University of Art.
- Karimi, S. (2001). Recognizing education skills for sustainable development in the content and method of higher education in handicrafts. *Quarterly Journal of the Guide to Handicrafts*, 2(1), 87-101.
- Karimi, S. (2002). *An introduction to sustainable learning in handicrafts education: learning to change yourself and society*. Tik Publications in Collaboration with Avay Noor Publications.
- Kazemi, S. (2011). *A Research on doll design in the cultural context of Iran (for children 3-7 years old)*. Master's Thesis, Faculty of Applied Arts.
- Lenz, M. J. (2004). *Native American dolls: Small spirits*. University of Washington Press.

- Mahmoudi Alami, A., & Ramezanpour, F. (1401). *History of embroidery in clothing industries*. Second Scientific Research Conference on the Development and Promotion of Iranian Culture.
- Majidzadeh, Y. (2003). *Jiroft, the oldest civilization of the East*. Ministry of Culture and Islamic Guidance, Printing and Publications Organization in Cooperation with the National Cultural Heritage Organization (Research Center).
- Masoudi, Sh. (2008). Doll: transition from ritual to industry: an inquiry into the different functions of dolls. *Quarterly Journal of Art*, 75, 93-105.
- Mirheydari, M. (2017). Iranian legends and their psychotherapeutic effects on children (Case study: forty famous Iranian legends). *Quarterly Journal of Iranian Studies*, 2(3), 105-127.
- Mirsadeghi, J. (2015). *Elements of story*. Sokhan Publishing.
- Mohajeri, A. (2019). Naqsh and felt of North Khorasan. *Quarterly Journal of Iranian People's Culture*, 57-58, 96-81.
- Mozaffarian, A (2012). Fundamental characteristics of Persian poetry styles. *History of Literature*, 71, 265-292.
- Sadati, Sh. (2009). Narratology of the story "Hassan Kachhel" from three perspectives - Vladimir Propp, Julius Grimas and Tzotán Todorov. *Golestaneh*, 96, 57-60.
- Tillis, S. (2014). Aesthetics of dolls (translated into Farsi by P. Azimpour Tabrizi). Qatra Publishing.
- Turkan, A. (2019). Development of handicrafts with emphasis on creative and sustainable industries. *Second Scientific Research Conference on Psychology, Counseling, Educational Sciences and Social Sciences and Humanities*. 1-14.
- Varmazyar, H., & Hossein, S. (2016). Sustainable architecture with a development approach in architecture. *Third International Conference on Science and Technology Research*, 1-12.
- Zakir Salehi, Gh. (2014). Higher education in the transition from sustainable development to post-sustainability. *Collection of Articles of the Second Conference on Higher Education and Sustainable Development*. Higher Education Research and Planning Organization Publications.
- Zolfaghari, H. (2009). *The great dictionary of Persian proverbs*. Moein.

پیوست‌ها

پرسش‌نامه شماره ۱: ویژگی‌های عروسک‌های مدنظر والدین. نگارنده: ۱۴۰۳

Attachments

Questionnaire No. 1: characteristics of dolls considered by parents.

Author: 2024

به نام خدا

مادر/ پدر عزیز، با عرض سلام، پرسش‌نامه‌ای که پیش رو دارید مربوط به پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته صنایع دستی، با عنوان "طراحی و ساخت عروسک‌های سازگار با محیط زیست بر مبنای داستان‌های عامیانه ایرانی" می‌باشد. پاسخ‌های شما در سیر پیشرفت این پژوهش بسیار ارزشمند خواهد بود. پیشاپیش از همکاری شما سپاسگزارم.

۱- فرزند شما چند سال دارد؟

۲- هنگام تهیه عروسک برای فرزند خود، عوامل ذیل به چه میزان در انتخاب شما تاثیرگذار خواهد بود؟

لطفاً نظر خود را با گذاشتن علامت «x» در قسمت گزینه مربوطه مشخص نمایید.

ردیف	عوامل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱	عروسک با ارزش‌های فرهنگ ایرانی هم‌سو باشد.					
۲	عروسک بر اساس شخصیت‌های قصه‌های اساطیر ایرانی طراحی شده باشد.					
۳	مواد اولیه و تکنیک ساخت عروسک، با محیط زیست سازگار باشد.					
۴	طراحی عروسک، با الهام از عروسک‌های بومی باشد.					
۵	عروسک برای قصه‌گویی مناسب باشد.					
۶	قصه‌ای که عروسک بر مبنای آن ساخته شده، همراه عروسک ارائه شود.					
۷	عروسک برای سلامتی کودک مضر نباشد.					
۸	عروسک دارای جنبه‌های آموزشی و تربیتی باشد.					
۹	عروسک ساخت ایران باشد.					
۱۰	اندازه عروسک					
۱۱	ترکیب رنگی عروسک					